

Innst. 54 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:131 S (2014–2015)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Aasrud, Arild Grande, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt og Geir Jørgen Bekkevold om lovfesting av ungdomsråd

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av ungdomsråd.
2. Stortinget ber regjeringen utforme nasjonale retningslinjer for ungdomsråd.»

I dokumentet vises det til at ungdomsråd er et viktig bidrag til både å øke medvirkning og gi økt samfunnsengasjement. Sak om lovfesting av ungdomsråd var sist på høring i 2013, og da kom det positive tilbakemeldinger om lovfesting.

Det er etter forslagsstillernes mening ingen god løsning å la hver enkelt kommune avgjøre om de ønsker medvirkningsarena for ungdom eller ikke.

Forslagsstillerne peker på at det likevel må legges til rette for lokale tilpasninger, også ved en lovpålagt ordning.

Det vises for øvrig til dokumentet for nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen sendte 17. juni 2015 forslaget til Kommunal- og moderniseringsdepartementet ved statsråd Jan Tore Sanner for vurdering. Statsrådets uttalelse i

brev av 1. oktober 2015 følger vedlagt. Komiteen avholdt åpen høring i saken 20. oktober 2015. Følgende organisasjoner deltok i høringen: Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, Unge Funksjonshemmede, Barneombudet, Sentralt Ungdomsråd, UngOrg – barne- og ungdomsorganisasjonene i Oslo, Ungdommens fylkesting og fylkesutvalg i Hordaland, Press og Mandal kommune.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirin Sund, fra Høyre, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Peter N. Myhre og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Marie Ljones Brekke, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, avholdt høring i saken 20. oktober 2015. I høringen deltok Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, Unge Funksjonshemmede, Barneombudet, Sentralt Ungdomsråd, UngOrg, Ungdommens fylkesting og fylkesutvalg i Hordaland, Press og Mandal kommune.

Komiteen viser til at alle høringsinstansene støttet hovedlinjene i forslaget om behovet for lovfesting av ungdomsråd og nasjonale retningslinjer for slike ungdomsråd.

Komiteen viser til at spørsmålet om lovfesting av lokale ungdomsråd er utredet i NOU 2011:20 Ungdom, makt og medvirkning, og at Kommunal- og regionaldepartementet, i samarbeidet med Arbeids-

departementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet høsten 2013 sendte ut et høringsnotat om lovfesting av medvirkningsordning for ungdom.

Komiteen mener det er viktig at barn og unge gis mulighet til å medvirke, påvirke, reise egne saker og delta i demokratiske prosesser i lokaldemokratiet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at hvis det skal realiseres og innflytelsen skal bli reell, må myndighetene sikre arenaer og organer for å ivareta barn og unges rett til å bli hørt, både i individuelle saker og på systemnivå.

Komiteen viser til at barn og unges rett til å bli hørt er tydelig i barneloven §§ 31-33, i Grunnloven § 104 og i FNs barnekonvensjon artikkel 12. FNs barnekomité i Genève skriver også om viktigheten av at barn og unge blir hørt i ungdomsråd i sin generelle kommentar om artikkel 12 i barnekonvensjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener disse forpliktelsene og den åpenbare fordelene det er for samfunnet at barn og unge engasjerer seg, tar ansvar, deltar og blir hørt, gjør at det derfor ikke kan være opp til den enkelte kommune om en vil sikre dette eller ikke.

Flertallet mener derfor at det er riktig å lovfeste ordningen med ungdomsråd i kommunene, og flertallet støtter forslagene som foreligger.

Flertallet mener det er helt avgjørende at ungdomsrådene gis reell innflytelse og arbeidsvilkår som må til for å gjøre en god jobb på vegne av kommunenes barne- og ungdomsbefolkning. Dette vil forutsette at ungdomsrådene sikres økonomiske ressurser til sitt arbeid og at kommunene tar ansvar for at de unge får informasjon om hvilke saker og hvilke prosesser som er i gang i kommunene, og at kommunene legger til rette for aktiv medvirkning i saker på et tidspunkt i behandlingen som gjør påvirkning mulig. Flertallet påpeker at det vil være behov for opplæring, både i ungdomsrådet, i kommunestyret og den kommunale administrasjonen, om barnekonvensjonen og barns rettigheter. Flertallet understreker behovet for at det avsettes personalressurser og at det tas et politisk ansvar for å gi arbeidet høy legitimitet.

Flertallet understreker videre viktigheten av at en i arbeidet med lovfesting av ungdomsråd tilstreber representasjon av unge med ulik erfaring og livssituasjon, og at en må være særlig oppmerksom på grupper som verken er organisert eller gjør seg gjeldende i elevråd eller aktivisme. Flertallet kan som

eksempel peke på betydningen av at unge med erfaring fra barnevern, minoritetsspråklige unge og unge funksjonshemmede er representert. I dag er praksis for rekruttering svært varierende der ungdomsråd er opprettet. Unge må selv kunne påvirke og velge hvem som skal sitte i rådet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre understreker videre viktigheten av at en i arbeidet med ungdomsråd og annen ungdomsmedvirkning tilstreber representasjon av unge med ulik erfaring og livssituasjon, og at en må være særlig oppmerksom på grupper som verken er organisert eller gjør seg gjeldende i elevråd eller aktivisme. Disse medlemmer kan som eksempel peke på betydningen av at unge med erfaring fra barnevern, minoritetsspråklige unge og unge funksjonshemmede er representert. I dag er praksis for rekruttering svært varierende der ungdomsråd er opprettet. Unge må selv kunne påvirke og velge hvem som skal sitte i rådet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at rådene gis rett til å ta politiske initiativ som kommunen må besvare, og mulighet til møte-, tale- og forslagsrett i kommunestyret.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det vil være behov for nasjonale retningslinjer som sikrer viktige overordnede hensyn som:

- Minimumsbestemmelser som skal gjelde alle kommuner og for eventuelle interkommunale samarbeid om ungdomsråd.
- Rett til informasjon til riktig tid, og tilgang på sakspapirer og struktur på hvordan rådets syn skal framkomme og følge med i sakspapirer.
- Regler for bred og mangfoldig representasjon.
- Krav til ressurser avsatt til ungdomsrådene.

Innenfor disse nasjonale minimums retningslinjer er det viktig at barn og unge lokalt kan påvirke arbeidsform, hvordan rådet skal fungere og hvilke saker de skal engasjere seg i.

Flertallet støtter på denne bakgrunn og med premisene i denne innstillingen representantforslaget, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av ungdomsråd.»

«Stortinget ber regjeringen utforme nasjonale retningslinjer for ungdomsråd.»

Flertallet viser også til at det under komiteens høring ble tatt opp at i noen kommuner slås eldreråd og råd for mennesker med funksjonsnedsettelse sammen. Flertallet mener dette bryter med formålet rådene har og ber regjeringen klargjøre at dette er to ulike grupper som begge har krav på egne råd, og eventuelt endre lov- og regelverk, slik at dette blir sikret.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener barn og ungdoms medvirkning er viktig for demokratiutvikling og for å utvikle barne- og ungdomspolitikken i kommuner og fylkeskommuner. Disse medlemmer viser til kommunal- og moderniseringsministerens brev av 1. oktober 2015 hvor det fremgår at de aller fleste kommuner i dag har medvirkningsordninger, som for eksempel barne- og ungdomsråd. En undersøkelse blant alle kommuner i 2009 viste at om lag 80 prosent av kommunene har medvirkningsorgan for ungdom i en eller annen form, riktignok ofte med ulik organisering, ulike mandat og varierende møtetyppighet. Situasjonen i fylkeskommunene er i hovedsak som for kommunene, og kun én fylkeskommune oppgir å ikke ha et medvirkningsorgan for ungdom.

Disse medlemmer mener det betydelige omfanget av lokale medvirkningsordninger for ungdom viser at norske kommuner og fylker ønsker ungdoms innspill og engasjement velkommen. Det at et mindretall ikke har formaliserte ordninger kan ha ulike årsaker, og trenger heller ikke nødvendigvis bety at ungdom i disse lokalsamfunnene ikke blir hørt. Etter disse medlemmers oppfatning er det uansett lite som tilsier at det er behov for å pålegge kommunene en lovfestet etablering av ungdomsråd, uavhengig av de vurderingene både ungdom og andre gjør lokalt. Disse medlemmer har tillit til at hvis ungdommen selv og/eller de «voksne» i en kommune eller et fylke ser behov for å formalisere ungdoms medvirkning, så vil dette komme på plass, noe den

omfattende utbredelsen av ungdomsråd, uten forutgående lovfesting, faktisk viser.

Disse medlemmer viser videre til at kommunal- og moderniseringsministeren i sitt brev til komiteen varsler et forslag om å samle regler om kommunal organisering i kommuneloven gjennom en generell bestemmelse om særlige medvirkningsordninger i kommunene, og at detaljerte regler for de enkelte ordningene fastsettes i forskrift. Disse medlemmer viser til at kommuner og fylker som har eller etablerer ungdomsråd, etter dette vil måtte følge regelverket, som også vil inneholde bestemmelser om valg av medlemmer, valgperiode, myndighet og funksjon for organet mv.

Disse medlemmer mener denne tilnærmingen gir gode rammer for medvirkning samtidig som handlingsrom for lokaldemokratiet ikke innsnevres. Disse medlemmer mener av samme grunner, og for øvrig med henvisning til brevet fra kommunal- og moderniseringsministeren, at representantforslaget ikke bør vedtas.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av ungdomsråd.

II

Stortinget ber regjeringen utforme nasjonale retningslinjer for ungdomsråd.

III

Dokument 8:131 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Aasrud, Arild Grande, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt og Geir Jørgen Bekkevold om lovfesting av ungdomsråd – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 17. november 2015

Helge André Njåstad

leder

Karin Andersen

ordfører

Vedlegg**Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 1. oktober 2015****Dokument 8:131 S (2014–2015) Representantforslag om lovfesting av ungdomsråd**

Jeg viser til brev av 17. juni 2015 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen med representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Aasrud, Arild Grande, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt og Jørgen Bekkevold om lovfesting av ungdomsråd. Svaret til komiteen er utarbeidet i samråd med barne-, likestillings- og inkluderingsministeren.

Ad forslag 1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av ungdomsråd

Medvirkning av barn og ungdom lokalt og regionalt er viktig for demokratiutvikling og for å utvikle barne- og ungdomspolitikken i kommuner og fylkeskommuner.

De aller fleste kommuner har i dag medvirkningsordninger, som for eksempel barne- og ungdomsråd. En undersøkelse blant alle kommuner i 2009 viste at om lag 80 prosent av kommunene har medvirkningsorgan for ungdom i en eller annen form. Vi vet at disse er svært ulikt organisert og har ulike mandat. Også møtetrykningen varierer mye fra kommune til kommune. Situasjonen i fylkeskommunene er i hovedsak som for kommunene. Organisering og mandat varierer. Det er kun én fylkeskommune som i 2015 oppgir å ikke ha et medvirkningsorgan for ungdom.

Vi har i dag to lovregulerte medvirkningsordninger, for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Vi vet at det er mye usikkerhet og ulik praktisering av ordningene med ungdomsmedvirkning, noe som tilsier at vi bør få et regelverk på plass også for ungdomsmedvirkning.

Det er hensiktsmessig å samle regler om kommunal organisering i kommuneloven, i stedet for at ulike medvirkningsordninger reguleres i særskilte lover, administrert av forskjellige departementer. De grunnleggende reglene for organisering av medvirkningsorgan bør være like, men slik at den enkelte ordning blir tilpasset de ulike gruppene. Dette er særlig viktig ved lovfesting av en medvirkningsordning for ungdom. Her er mangfoldet stort og regelverket må ikke være til hinder for gode lokale løsninger.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet, i samarbeid med Arbeids- og sosialdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, forbereder nå et høringsnotat med forslag om særlige

medvirkningsordninger i kommunene med følgende hovedelementer: Kommuneloven får en generell bestemmelse om særlige medvirkningsordninger i kommunene, og detaljerte regler for de enkelte ordningene fastsettes i forskrift.

Eldre og personer med nedsatt funksjonsevne skal etter det kommende forslaget fortsatt ha en lovfestet rett til medvirkning, mens en tilsvarende lovfestet ordning for ungdom skal være frivillig for kommunene. Dersom en kommune ønsker å ha en slik medvirkningsordning, må den etter det kommende forslaget følge det regelverket som skal lages for denne medvirkningsordningen. De fleste kommunene har et medvirkningsorgan for ungdom. Vi mener derfor at denne tilnærmingen gir gode rammer for medvirkning samtidig som vi sikrer et handlingsrom for lokaldemokratiet.

Det tas sikte på å sende ut et høringsnotat om medvirkningsordningene i løpet av høsten 2015.

Ad forslag 2. Stortinget ber regjeringen utforme nasjonale retningslinjer for ungdomsråd

I NOU 2011:20 Ungdom, makt og medvirkning gikk utvalgets flertall inn for å utarbeide lovfestede, nasjonale retningslinjer for lokale ungdomsråd. Kommunene skulle ikke pålegges å ha et ungdomsråd, men dersom de hadde et slikt organ, måtte de følge retningslinjene om institusjonell forankring, administrativ støtte, aldersavgrensning, valgordning og mandat. Utvalgets mindretall foreslo å lovfeste ordningen med ungdomsråd, på lik linje med eldre- og ungdomsråd. I høringen gikk et flertall av høringsinstansene inn for en lovfesting av et lokalt medvirkningsorgan, men det var delt oppfatning om hvordan dette skulle utformes. Flertallet gikk inn for å lovfeste at kommunene skulle ha et medvirkningsorgan, mens mindretallet ønsket å lovfeste retningslinjer for ungdomsrådene.

Som nevnt under pkt. 1 ønsker Regjeringen å lage et regelverk for en medvirkningsordning for ungdom. Vi vil foreslå en løsning hvor det er frivillig for kommunene om de ønsker å ha en slik ordning, men hvis de velger å ha det, må de følge lovens system. I forskriftene for en slik ordning vil det være bestemmelser om valg av medlemmer, valgperiode, myndighet og funksjon for organet osv. Det vil derfor være overflødig å ha nasjonale retningslinjer for ungdomsmedvirkning.